

2011. 3. 9. 1

BIFUA

V. I KÉZIRATA

K R dr
S (S) E

Köztisztviselő,
Elesett emberek pártfogója
1906. júl. 6 Szentábrahám (Pozsony megye – 1975. dec. 30. Budapest

Édesapja gazdálkodó. 3 lánytestvére volt. 1920 után – a Trianon utáni bizonytalanságtól való félelem miatt a család az anyaországba, Budapestre települt át.
Az „Újság” nevű liberális napilapnál gépiróként kezdte, majd a 30-as években a lap "Gyermekeknek" rovatának volt vezetője, sőt – igaz álnéven, de aki nevét ismeri, annak a szerző neve felismerhető – saját maga is írt meséket. A sajtótermék lehetővé tette számos baloldali írónak, költőnek versei, cikkei publikálását: pld. József Attila, Várnai Zseni versek. A legtöbb cikk az alábbi íróktól származik: Zsolt Béla, Nagy Endre, Pünkösti Andor.

Házasságkötése után a Vasas SC-ban aktív sportoló volt, mind a 4 testvér tornára járt, ami akkor a militarista jellegű leventeképzéssel szemben tömegsportra adott lehetőséget.. Nyáron az ismert „gödi fészek” rendszeres látogatója. Később a Vasas SC tornász szakosztályának titkára lett.
A Halasi féle gyűjtemény szerint fejtett ki illegális munkásmozgalmi tevékenységet, részt vett a Vörös Segély mozgalomban (ez a Vasas SC tornász szakosztálya tagjainak gyűjtését jelentette), majd az SZDP tagja lett. Oldalági rokona szerint a Horthy rendőrséggel nem volt konfliktusa, jóllehet, főleg 1942. után a szakosztály számos tagja lebukott.

A vészkorszak Budapestén éri, az elhurcolásnál mind a 4 testvérnek sikerült megszöknie, a Wesselényi u-i Gettókorházban találnak menedéket. (E L B rajta kívül)

A háború után a IX. ker. előljáróságán dolgozott, majd kb. 2 évig előljáró (polgármesternek felel meg.). 1946-ban 40 éves korában beiratkozott a Pázmány Péter Tudományegyetem Jogi Karára, akkor 4 éves tanulmányait befejezve doktorált.

A Hazafias Népfront IX. kerületi szervezetében több mint 20 évig végzett társadalmi munkát, részben vezető tisztségben. E munkája keretében már rengeteg alkalma nyílt rászorulókön segíteni, kiemelendő a 60-as években egy pinceszínház létesítése a mai (Tilos Rádióról ismertté vált) Kultiplx moziban, ezzel sok pályakezdő színésznek segített munkába állni, vagy gyakorlatot szerezni.

A legfontosabb tevékenysége nyugdíjazásig az Egészségügyi Minisztérium Szociálpolitikai Főosztályának vezetése. Bár a munkaköri leírás nem maradt fent, az éves jelentések még kutatásra várnak, édesanyám, , oldalági rokona visszaemlékezése, sőt saját közvetett visszaemlékezésem szerint ebben a magas pozícióban kiemelkedő feladata volt fogyatékos gyerekek és felnőttek munkába állítása és átképzése. Az ELTE Gyógypedagógiai Főiskolai Kar egy nyugdíjas tanárnője (aki visszaemlékezéseivel dr M E adott többek között értékes információt) is visszaemlékezik felnőtt fogyatékosok munkába állítása ügyében kifejtett közös munkájukra, rendkívül korrekt partnernek értékelte.
Egy MSZMP propaganda kiadvány szerint a fogyatékosok foglalkoztatásának ügye 1956-tól vett nagyobb lendületet. Rhédey Ferenc tanulmánya szerint 1957-ben a minden bizonnyal újra K R dr vezette Eü. Min. IX. sz. Szociálpolitikai Főosztály irányítása alatt 115

férőhellyel üzemelt a férfi mozgássérültek otthona, hamarosan a női részleget is létrehozták Újpesten, majd a Marczibányi téren. A tanulmányban közöltekkel megegyezik egy visszaemlékező (P. A) internetes közlése Közkincs oldalon.

A Magyar Országos Levéltár Egészségügyi Minisztérium Személyzeti osztálya XIX-C-2-af Jelzetű forrása szerint 1954. okt. 12-én nevezték ki (tehát az első Nagy Imre kormány alatt, az Egészségügyi miniszteri szaktárcát Zsoldos Sándor töltötte be). 1954. október 21-én megbízták a IX. Szociálpolitikai Főosztály vezetésével. 1954. december 9-én főosztályvezetővé nevezték ki, 1954. december 11-én pedig áthelyezték a IX. osztályhoz. 1955. február 1-én átsorolták, de az átsorolás helyét nem adták meg. 1956. november 1-én dr Babics Antal, a második Nagy Imre kormány 11 napos egészségügyi minisztere felmentette a IX. Szociálpolitikai Főosztály vezetése alól. Az 1956-os Intézet Oral History Archívuma Babics Antal interjú (készítette: Sebes Anna 1987-88: 128.sz.) 207. oldalán található elmondása szerint a világhírű professzor elé forradalmárok egy listát raktak, amely aláírását kérték, amelyet megadott. Ebből egyáltalán nem derül ki, miről volt szó, a szövegkörnyezetet figyelembe véve feltehetően ebben a listában szerepelhetett Kádár Róbertné dr neve. Tehát a világhírű urológus nem személyes indítatásból váltott le egy humanitárius területen dolgozó köztisztviselőt, akit valószínűleg nem is ismert.

Nyugdíjazásáig (utolsó munkaviszonyának megszűnéséig) levéltári dokumentum nem maradt fenn, pedig ez a 10-11 év szakmai tevékenységének fénykora, ezt már saját közvetett visszaemlékezésemmel is tanúsíthatom. Személyéről ezután az első említés a SZER Archívum gyűjtése alapján megtalált 1959. május 12-i Népszabadság, amely említi, hogy K. R dr Egészségügyi Minisztérium főosztályvezetői minőségében vett részt a Magyar Vöröskereszt országos kongresszusán. Tisztségét feltehetően 1957. február végén már visszakapta, amikor Doleschall Frigyeset bízták meg az egészségügyek vezetésével.

A már említett SZER Archívuma alapján összegyűjtött napilapok szerint többek között egyéb Vöröskereszt aktívaértekezleteken, szociális otthonok megnyitásán vett részt. Amikor, már nyugdíjazása után hivatalsegédként egy nemrég még általa vezetett főosztály által irányított intézetnél dolgoztam (Szociális Intézetek Központja – 1967-68), rálátásom volt, milyen kitűnően meg volt szervezve főképp felnőtt vakok, siketek, mozgássérültek, értelmi fogyatékosok elhelyezése, ahol lehetséges volt, foglalkoztatásuk. Bár a fent említett még szakember által elvégzendő kutatások szükségesek, a visszaemlékezések és közvetett dokumentumok alapján **szinte biztosra vehető, hogy államigazgatási területen személyéhez fűződik ez az évszázadok óta megoldatlan szociális probléma állami szintű kezelése, de legalábbis rendkívül fontos láncszem volt személye ebben a humanitárius tevékenységben.** A szakmai részt az Egészségügyi Minisztériummal szorosan együttműködve az Oktatási Minisztérium irányítása alá tartozó gyógypedagógiai intézmények biztosították.

Sok egyéni kérelmezőnek segített, erre egy internetes honlapon dokumentáció is található. Tekintettel, hogy a kérvényező I Gy távoli rokona, erősen valószínű, hogy a már említett gyógypedagógiai főiskolai tanáron kívül I Gy (F néni) ismert pszichológus is kapcsolatban állt K R dr-al.

Egy publikációja jelent meg: A társadalmi szervek feladatai az állami szervek szociális gondozási munkájának segítésében, amely gyakorlati útmutatásokat is tartalmaz. (Különlenyomat az Állam és Igazgatás 10.évfolyam 1960. 6. szám, 462-467 – tehát szaklapban jelent meg. Az írásból sejthető, hogy a helyi szervekkel lehettek konfliktusai.

Munkaviszonyát 1967. aug. 15-i hatállyal szüntették meg (említett Orsz. Levéltári Irat), emlékezetem szerint néhány hónappal később ment nyugdíjba.

Visszaemlékezés szerint társadalmi téren (pl. IX. ker. Hazafias Népfrent) még évekig aktív volt. A már említett SZER Archívumban neve utoljára 1973-ban szerepel.

Rendkívül szerény, puritán természetű volt, erre rajtam és édesanyámon kívül a felsorolt személyek is emlékeznek, sőt egy Hazafias Népfrentban dolgozó személy is emlékszik erre és segítőkészségére.

Férje 1943-ban a Don kanyarban tűnt el, feltételezhetően tényleges katonaként, egy múzeológus ismerősöm segítségével a Hadtörténeti Levéltár utánanézett, azonban az iratok megsemmisültek.

Sógora (varrónő – aki többek között feleségem esküvői ruháját is készítette - testvérének férje) H L (1920-1975) ismert Bbar operaénekes, a Budapesti Operaházban és a Szegedi Nemzeti Színházban lépett fel, édesanyám szerint legnagyobb szerepe Mephisto Gounod Faustjából.

Ez az életrajz egy hosszabb tanulmányom (saját visszaemlékezéseim családomról, szüleimmel, velem kapcsolatba került érdekesebb személyek) része.

Várható megjelenési helye: Barcs, Dráva Múzeum Gyökerek c. tanulmánykötete

Felhasznált forrásmunkák:

1./ Adatok és tények

A fővárosi egészségügyi és szociális ellátottságának 20 éves fejlődéséről
MSZMP Bp-i Bizottságának Propaganda és Művelődési Osztálya, 1965.

2./ B J :

Magyarország kormányai 1848 – 1992
Bp. Akadémiai Kiadó, 2004. V. kiadás

3./ Forog a tánc, forog...

A Vasas Művészegyüttes Tánckarának története 1927 – 1997.

Szerkesztette: Sz G
Bp. 1998.

4./ G F : A magyar gyermekvédelem története (1867 – 1991)

Bp. Püski, 1997.

5./ H L : Budapesti közéleti névmutató 1945-50.

Budapesti Nemzeti Bizottságok és Népfrent Bizottságok tagjai
Bp. 1980. Bp. Föv. Levéltár

6./ Magyar Országos Levéltár Egészségügyi Minisztérium Személyzeti osztálya iratanyaga (XIX-C-2-af)

7./ B A interjú. Készítette S A 1987-88-ban. 1956-os Intézet **Oral History Archívuma** 128. sz. 207. oldal

8./ P A : Összefércelt sorsok
<http://www.kozkincs.hu/node/1781149>

9./ R F : A fogyatékosok intézetének fejlesztése és a társadalmi igény összhangja
Szociális Intézetek Központja kiadványai.
A Szociális Intézetek Központja 1969. március 18-19-én rendezett tudományosülésén
elhangzott előadások gyűjteménye
Szerk. B P
Bp. 1970.

10./ SZER Archívum (Record of Radio Free Europe Radio Liberty Research Institute)
(RFE/RLR) Hungarian Unit Series 6 Biographical Card Files
Archival Card books

11./ V P : Operalexikon
Bp. 1975. Zeneműkiadó